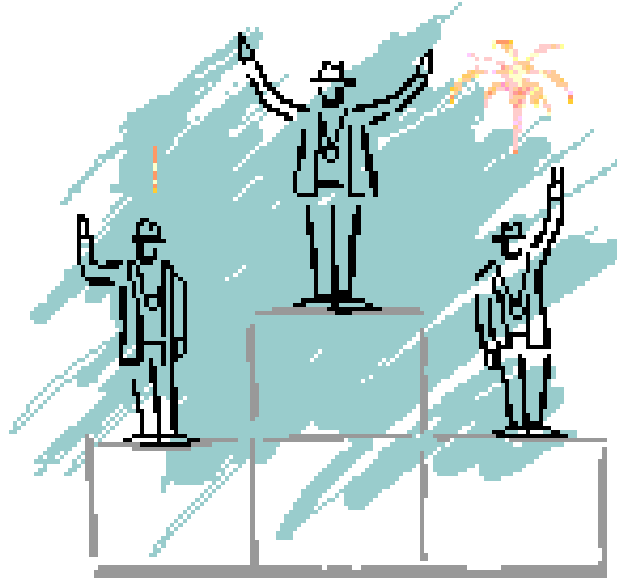

Valmentajan ammattitutkinto
8.3.2008 Vierumäki

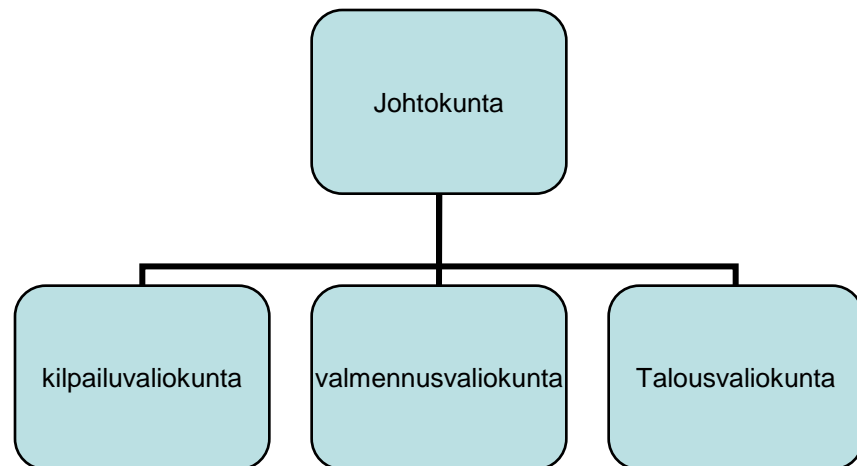
Urheilu yhteiskunnassa

Jari Lämsä
jari.lamsa@kihu.fi

Rakenne

Inhimillinen toiminta, esim. golfin pelaaminen, kohtaa aina rakenteita:

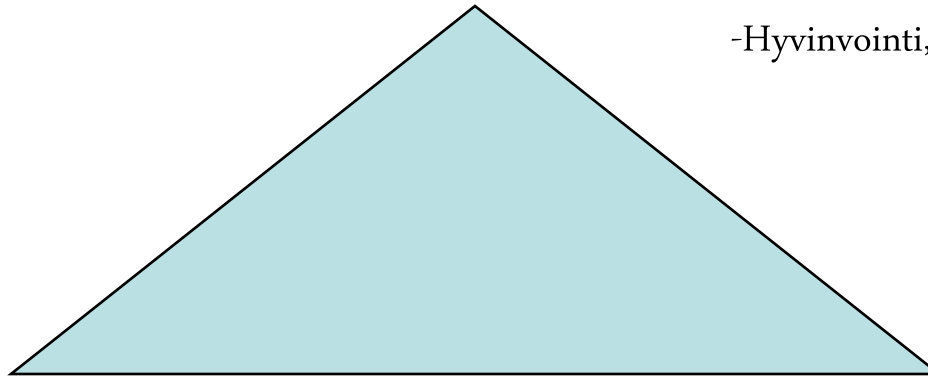
- Fyysiset rakenteet: ”kenttä”, ”väylä”, ”bunkkeri”
- Sosiaaliset rakenteet: ihmisten välinen kanssakäyminen, ”pro”, ”kapteeni”, ”etiketti”
- Kognitiiviset rakenteet: ajattelutavat ”Eliittilaji”

Yhteiskunnan rakenne

JULKINEN;

- Byrokratia
- Yksilö/Kansa
- Hyvinvointi, tasa-aro

MARKKINAT;

- Yritykset
- Asiakkaat
- Taloudellinen voitto

KOLMAS SEKTORI;

- Järjestöt
- Jäsenet
- Toiminta, sosiaalisuus

Hyvinvoinnista kilpailuun

- **Hyvinvointivaltio (1960-80-luvut)**
 - Pohjoismainen malli: korkea työllisyysaste, julkisen politiikan laaja-alaisuus, julkisesti tuotetut hyvinvointipalvelut, tasa-arvo
 - Korkeat sosiaalimenot ja verotus
 - Tasainen tulonjako, alhainen köyhyys, alueellinen ja sukupuolten välinen tasa-arvo
 - Valtio kantaa vastuuta kansalaisten solidaarisuudesta ja tasa-arvon edistämisestä
- **Globalisaatio, uusliberalismi: (1990-luku)**
 - HVV:n alasajon syyt: paisuneet rakenteet, talous (lama)
 - Markkinoiden ja yksilöiden vapaus, yksityistäminen, tehokkuus
 - Markkinoiden tunkeutuminen julkisen sektorin ja kolmannen sektorin kentille
 - Jatkuva taloudellinen kehitys saavutetaan vapaiden markkinoiden ja kilpailun kautta

Suomalainen liikuntakulttuuri

TOIMIJA	TEHTÄVÄ
Perhe, koulu	Sosiaalistaminen liikuntaan
Urheiluseura, yksilöt, ryhmät, työpaikat, liikuntayritykset	Toiminnan organisointi
Kunnat	Liikuntapaikat, olosuhteet, rahoitus
Valtio	Liikuntapolitiikka, rahoitus, koordinointi, projektit
Lajiliitot	Urheilulajien edistäminen
Toimialaorganisaatiot	Toimialan edistäminen
SLU	Palvelu ja edunvalvonta, yhteistyö
Alueorganisaatiot	Alueellisen liikuntakulttuurin edistäminen

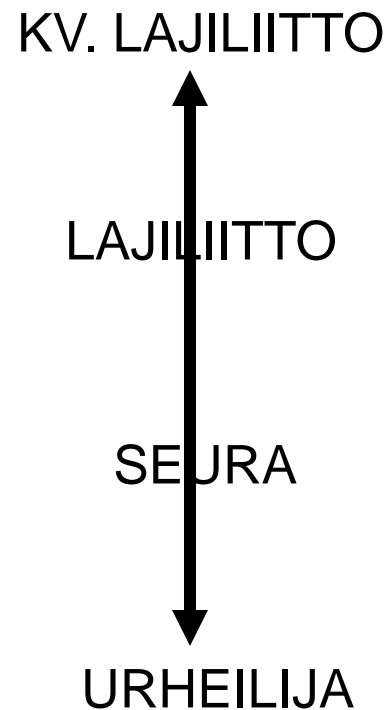
Suomalainen liikuntakulttuuri

- Suomessa on **n. 9 000 urheiluseuraa**, joissa liikkuu noin **400 000 alle 19 v. lasta**. Toimintaa organisoii ja ohjaa noin **500 000 vapaaehtoista**
 - Urheilu ja liikunta on perinteisesti ollut yleishyödyllistä yhdistystoimintaa, jota yhteiskunta on tukenut taloudellisesti ja jota varten on luotu mm. verovapausjärjestelmä. Eryiskohtelun yhtenä motiivina on ollut, että toiminta edistää kansanterveyttä, nuorisokasvatusta, sosiaalista kanssakäymistä ja muita yhteiskunnallisia arvoja.
- Ammattivalmentajia on ***n. 1500 ja ammattiurheilijoita 800 +*** saman verran urheilijoita, jotka saavat osan elannostaan urheilusta. Kokonaisuudessaan urheilu ja liikunta työllistää noin 20 000 henkeä

Urheilun perusrakenne

Urheiluseuran jäsenyys:

- Avoin kaikille
 - Liittyminen vapaaehtoista
- Demokratia ja tasa-arvo
 - Seurojen edustajat päättävät lajin asioista
 - Kuka vastaa?
- Sääntöketjutus:
 - seura – lajiliitto
 - lajiliitto – kv liitto

Julkinen ohjaus: Liikuntalaki (1998/1980)

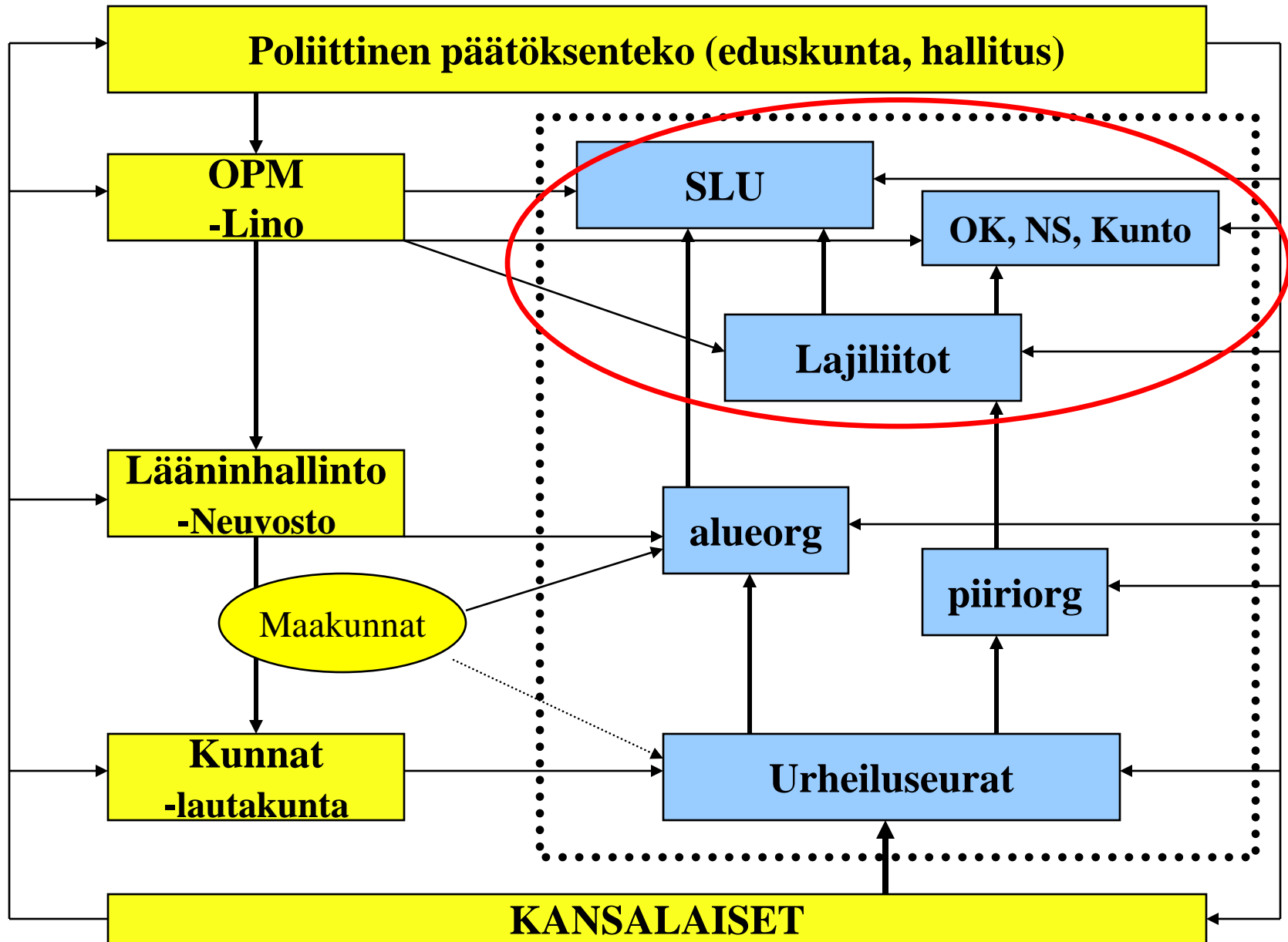
LAIN TARKOITUS:

- Lain tarkoituksena on edistää **liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa**, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Lisäksi lain tarkoituksena on liikunnan avulla edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä tukea kulttuurien moninaisuutta ja ympäristön kestäväää kehitystä.

VASTUUT JA VELVOITTEET:

- **Yleisten edellytysten luominen liikunnalle on valtion ja kuntien tehtävä. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt.**
- Ministeriö, jonka toimialaan kuuluu liikuntatoimi, jäljempänä ministeriö, vastaa liikuntatoimen yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta liikunnan yhteistyössä valtionhallinnossa. Alueellisella tasolla nämä tehtävät kuuluvat läänin liikuntatoimelle ja paikallistasolla kunnille.

Suomalainen urheilujärjestelmä

Liikuntatoimintaa tukevat tahot

- **Muut järjestöt (TUL, CIF, SIU...)**
- **Liikunnan koulutuskeskukset**
 - **11 valtakunnallista**
 - **4+1 valmennuskeskusta**
 - **3 Alueellista**
- **Urheiluoppilaitokset**
- **Urheiluakatemit (13 kpl)**
 - **Harjoitus- ja valmennuskeskukset**
- **Jyväskylän yliopisto, Liikunta- ja terveystieteiden TDK**
- **LIKES**
- **KIHU**
- **UKK -instituutti**
- **Liikuntalääketieteen tutkimusyksiköt (5 kpl)**
- **Puolustusvoimat**
- **Suomen Urheilumuseosäitiö**
- **Työntekijöiden sekä työnantajien järjestöt**
- **ADT ry?**

Liikunnan edellytykset

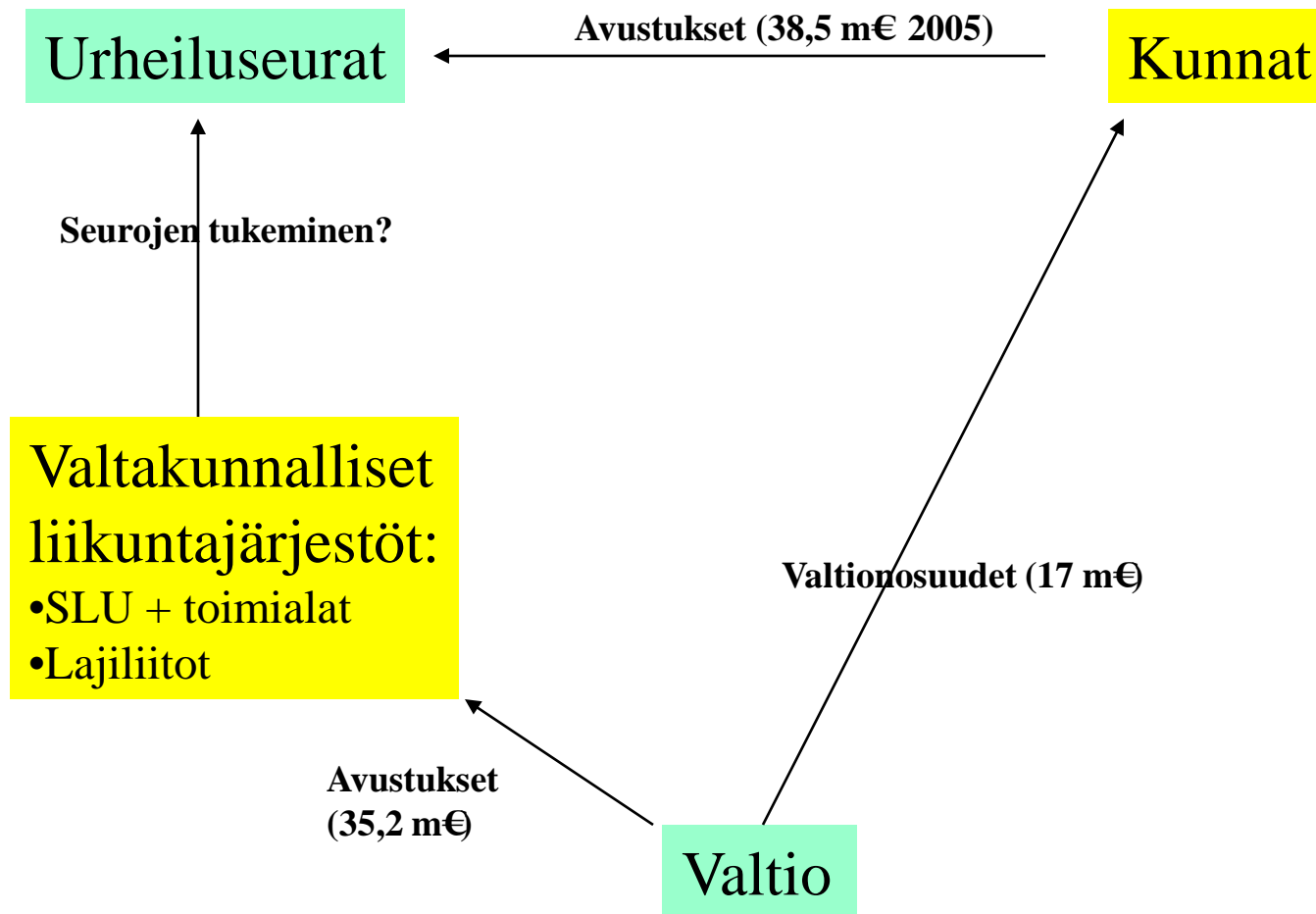
- Opetusministeriö vastaa liikuntatoimen yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta liikunnan yhteistyöstä valtionhallinnossa.
- Opetusministeriön liikuntayksikössä työskentelee noin 15 henkilöä.
- Ministeriön asiantuntijaelimenä toimii valtion liikuntaneuvosto (pj. Tapio Korjus)
- Opetusministeriön jakama valtiontuki liikunnalle tulee lähes kokonaan veikkausvoittovaroista.
- Läänien liikuntatoimet arvioivat liikuntapalvelujen alueellista toteutumista ja myöntävät tukea liikuntapaikkarakentamiseen sekä joitakin muita avustuksia.
- Kunnalliset liikuntapalvelut ovat olleet lakisääteisiä vuodesta 1980 lähtien. Kunnat käyttävät noin 500 m€ liikuntaan ja työllistävät n. 6 000 liikunta-alan ihmistä.
- Suomessa on noin 29 000 liikuntapaikkaa (ME henkeä kohden)

Valtion liikuntabudjetti 2008

(105 m€)

• Kuntien liikuntatoimi	17,0 m€
• Liikuntapaikkarakentaminen	17,8 m€
• Liikunnan koulutuskeskukset	15,8 m€
• Liikunnan kansalaistoiminta	35,2 m€
• Lasten ja nuorten liikunnan kehittäminen	3,5 m€
• Terveysttä edistävän liikunnan kehittäminen	2,2 m€
• Huippu-urheilun kehittäminen	2,7 m€
• Liikunnan koulutus, tutkimus, tiedonvälitys	5,5 m€
• Antidoping-toiminta	1,5 m€
• Kv. yhteistyö	0,5 m€
• Läänien liikuntatoimet	0,35 m€
• Valtion liikuntaneuvosto	0,35 m€
• Opetusministeriön käyttöön	1,9 m€

Seuratoiminnan avustaminen

Huippu-urheilun tukeminen (2006)

• Olympiakomitea	3,40 m€
• Paralympiakomitea	0,58 m€
• Urheilija-apurahat	0,77 m€
• Joukkepalloilu	0,30 m€
• KIHU	0,83 m€
• Muut (mm. arvokilpailut)	0,56 m€
• ADT	1,35 m€
• YHTEENSÄ	7,80 M€

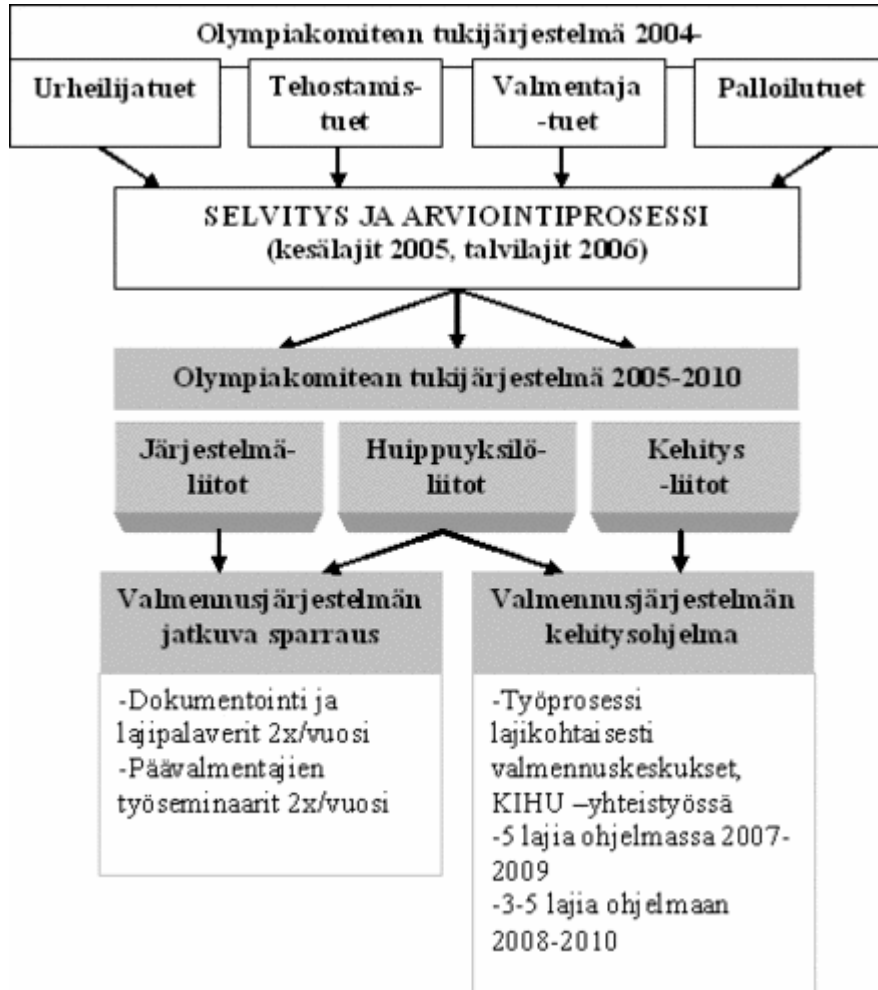
Järjestelmän toiminta

- Järjestelmä mahdollistaa tietynlaista toimintaa, mutta sulkee pois suuren joukon potentiaalisia toimintoja.
- Pohjoismaisen mallin erityispiirteitä:
 - Kasvatuksen ja kilpailun yhteensovittaminen
 - Tehostamisen vaikeudet
 - Valtion ja liikuntajärjestöjen yhteenkietoutuminen
 - Rahoitus, tehtävät, valta...
 - Urheilu sisältyy liikunta –käsitykseen
 - Urheilu ei välttämättä aina keskiössä
 - Järjestelmä perustuu amatörismin ideologiaan
 - Vahva painotus olympiaurheiluun
 - Ammattilaisurheilussa heikko kulttuuri

Liikuntajärjestöt

- SLU:
 - Liikunnan ja urheilun kansalaistoiminnan elinvoiman edistäminen
 - 126 jäsenjärjestöä
 - Valtiontuki n. 1,6 m€ (2006)
- Suomen Olympiakomitea:
 - Toimii kv. olympiakomitean edustajana Suomessa
 - Tukee ja kehittää suomalaisen huippu-urheilun edellytyksiä ja turvaa olympiamenestystä
 - 55 jäsenjärjestöä
 - Valtionapu n. 3,5 m€

Huippu-urheilun kehittäminen

HUOMIOITAVA:

- Tukiohjelma vain olympialajeille
- Ei-olympialajit tulossa 2009?
- Vaikuttaa myös muuhun tukitoimintaan:
 - Urheilija-apurahat
 - Nuorten tuki
 - Valmentajatuki
 - Urheiluakatemit

Olympiajoukkueen valinta, Suomi

- **Urheilijat tekevät tuloksia**
 - OK:n ja lajiliittojen (päävalmentajat) epäviralliset keskustelut
 - Lajien toimintapolitiikat (kirjalliset ohjeet)
 - OK:n ja lajiliittojen arvioi joukkueen koosta kisajärjestäjille 1 vuosi ennen kisoja
- **Lajiliitto ehdottaa urheilijaa OK:lle (SUL)**
 - valmennuksen johtaja esittää käytyään keskustelua VJR:n kanssa
 - liiton hallituksen esitys
- **OK:n valitsee urheilijan joukkueeseen:**
 - Valmennuksen johtaja
 - Valmennuksen asiantuntijaryhmä
 - (Valmennuksen johtaja (pj+ps))
 - Hallitus päättää
 - Hallitus koostuu lajiliittojen valitsemista edustajista + urheilijat + KOK:n jäsenet

Strategia

- Huippu-urheilu 2000-luvulla strategia:
 - Suomalaisen huippu-urheilujärjestelmän arvot
 - Huippu-urheilun visio
 - Vastuut ja työnjako
 - Keskeiset kehittämistoimenpiteet
 - Huippu-urheilun uskottavuuden ja arvostuksen parantaminen
 - Huippu-urheilun valtakunnallinen työnjako ja toimintavastuut
 - Urheilijoiden ja valmentajien tukijärjestelmien kehittäminen
 - Lahjakkuuksien tukeminen
 - Valmennus- ja harjoittelukeskusten kehittäminen
 - Manageritoiminnan kehittäminen
 - Urheilijan terveydenhuoltojärjestelmän kehittäminen
 -

Kivistön työryhmä

- Visio: ” Huippu-urheilu on tärkeä osa suomalaista kulttuuria. Se toimii eettisesti ja yhteiskuntavastuullisesti ja se on kansalaisten arvostamaan sekä kv. menestyvää toimintaa”
 - Kv. menestykseen tähtäävän huippu-urheilun koordinointi ja kehittämisvastuu on Suomen Olympiakomitealla. Vastuu lajien kilpa- ja huippu-urheilun perustoiminnoista on edelleen lajiliitoilla ja vammaisurheilujärjestöillä.
 - Ammattivalmentajien määrää lisätään ja yhdistelmätyöpaikkoja luodaan OK:n, Para:n, lajiliittojen, urh,oppilaitosten, valmennus- ja harjoittelukeskusten ja KIHUn yhteistyöllä.

Lajiliitot

- Liikuntajärjestö, joka keskittyy vain yhteen lajiin tai urheilumuotoon (hiihtoliitto)
- Kokonaismäärä: 73 + n. 15 erikoisliittoa
- Vastaavat lajin kilpa- ja huippu-urheiluun liittyvistä tehtävistä. Vastaavat valmennuksen organisoinnista, valmentajakoulutuksesta tasoilla I-III.
- N. 20 liitolla on oma alue- tai piiriorganisaatiot
- Valtion avustusta n. 17 m€, joka määräytyy:
 - Lasten ja nuorten toiminta 50 %
 - Huippu-urheilu 25 %
 - Aikuisliikunta 25 %